

Sisriikkafárren Norggas

Politiikkaš bellodagat digaštallet manne sisafárre-jeaddjit fárret eret Davvi-Norggas. Loga reportáša ja deavdde skovváid maid dat iešguđet bellodagat oaivvildit áššis.

<https://www.dagbladet.no/nyheter/innvandrerne-rommer-nord-norge---hva-skjer/71935150>

Bellodat	Oaivvildat	Čoavddus

Sisafárrejupmi Norgii

Geahča neahttasiiddu:

<https://www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere/faktaside/innvandring>

Oza dieđuid dán neahttasiiddus ja ráhkát/deavdde stoalpodigrámma.

Das galget oidnot dát dieđut:

1. Guđe riikkain bohtet eanemus sisafárrejeaddjit Norgii?
2. Man ollu nissonat ja man ollu albmát bohtet?

Doahpagat

Fárren doahpagiin oavvildit bissovaččat lonuhit ássansaji. Sáhtta leat internationála fárren (sisafárren riikkii dahje eretfárren riikkas) dahje fárren sisriikkas. Mii earuhit gaskal eaktodáhtolaš fárrema ja bággofárrema.

Čilge dáid doahpagiid dahje čále ovdamearkka juohke doahpagii.

Ovdamearkkat:

Bággofárren:	
Fárren sisriikkas:	
Eretfárren:	
Bargosisafárren:	
Lobihis sisafárren	
Internationálafárren:	
Bearásisafárreaddjit:	
Birasbáhtareaddjit:	
Sisriikabáhtareaddjit:	
Guovddášteapmi:	

Amerihkká-breavat

Amerihkká lei oastán Alaska Ruoššas, jagi 1867. Cuonomanu álggus 1894 guhtta bearraša ja bárdneolmmái johttájedje Guovdageainnus Alaskai bálvalit Amerihká stáhta.

Sii ledje dohkkehan golmmajagi soahpamuša oahpahit boazodoalu Alaska eamiálbmogii. Bálká lei sullii 1000 kr mánnui. Dan lassin nuvttá borramuš, orrun, doavtter- ja bátneavtterbálvalus ja nuvttá mátki ruovttoluotta go bargu lei loahpahuuvon.

Muhtimat sis čálle ja sáddejedje breavaid fulkkiide ja bearrašiidda geat báhce Guovdageidnui, ja čálle maiddá dan áigge sámi risttalaš mánnobláđđái Nuortanástái.

Dás sáhtát lohkat moadde breava:

Johan S. Tornensis čállá ná:

Mii leat buohkat lihkolaččat ja joavdan dearvan mearrádusbáikái. Dan 11át beaivve juli mánus vulgegiimet Kristianias. Guokte beaivve lei garra dálki Atlánerábi alde, ja al dat lei oppa garas go dámpa ii uhcánašge nagodan vuostái mannat.

Nissonat ja mánát ledje dán guokte beaivve hui mearrabuohccin. Bajánčearggas ja álddagas lei máid hirbmadit dan guokte beaivve.

Dan 28át juli bodiimet New York gávpogii ja 31as fas Ridgewayii. Mánát, geat ledje leamaš čeaziset luhtte, ledje dearvan ja šadde hui illui go áhčči, eadni ja dat earát bohte. Dál leat mannamin Jaskesmearragáddái gos árvalan eatnama oastit, ja mun lohpidan čállit dalánaga go dohko boadán.

...joatkka →

Anders A Bahr čállá Nuortanástái ná jagi 1905

Candle City, Alaska

*Buorre ustiban, G. F. Lund
Sigerfjord*

*Mun maiddái liikon sámegielaáviissaid
lohkat. Diibmá lohken mun sámegiela
áviissaid outta sámiadjá luhtte, gean namma
lei Klemet Klemetsen, guhte easka lei
Norggas bohtán. Dáppe leat eatnagat gudet
liikojit lohkat sámegiela áviissaid; dasgo
suohtas lea buohkaide veaháš oazžut diehtit
boares Norggas, mii lea min riečádan ja
váhneneanan. Guhtta jagi lea dál dan rájes
go mun lean bohtán deike Alaskai inge
leat ollu gullan ságaid mu boares riečádan
eatnamisttán.*

*Mun geahččalan dál veaháš muitalit dan
Alaska birra. Dáppe lea bures mannan*

*olbmuid guovdu, ja leat ain gávdnon ođđa
gollebáikkit jahkásaččat. Buot olbmuin
dáppe lea gollefeber. Eatnagat manahit
vel heakkasetge dan golleohcama dihtii.
Stuorimus gollebihtta, mii lea gávdnon dáppe
Alaskas, lea 40 unce, dahje 7040 – čieža
duhát ja njealljelogi dollar bihtta. Dáppe
lea juohke lágan miidna, nu go golli, silba,
veaiki, ruoudi, kállá, cinabar, platinum,
mercuri, sulper, datni, singka, graphit, mica
ja magnesium, jnu.*

*Dálui dáppe lea garraseabbo go Norggas.
Buolaš dáppe muhtumin manná gitta 100
gráda rádjái. Juohke jagi gollot olbmot
jámas. Mearra álgá galbmot golggotmánus
ja jieva bistá gitta geassemánu rádjái.
Vuosttas dámpa beassá deikke easka juni
mánu gaska rájes. Muohta ii láve bissánit
olu; dasgo dat garra bieggá dálveáigge
bossu eanas oasi eret. Dáppe Dawi-Alaskas
eai leat muorat. Luondu lea seammalágan*

...joatka →

go Norrga davágeahčen. Olbmot boldet koalaid ja rieuddahagaid. Dál leat hui ollu vieris olbmot dáppe Alaskas, juohke nation olmmošlájat ja ollu eskimoat. Sii leat hui buorit olbmot ja hui oskkolaččat. Sii dollet čoakkalmasaid juohke sotnabeaijve ja sárdnidit sin gielaseaset dan veaháža maid sii leat oahppan miššonearain. Sii leat gádjon mángga olmo nealgeheadis. Muhtumat sis suitet dan made bohccuid, ahte ieža siidda dollet. Dáppe sáhtta juohkehaš doallat siidda, dasgo dáppe eai leat suollagat eaige gumppet. Buozu čivgá hui johtilit ja lea buorre boazodilli, dainna go geassi ii leat báhkka.

Mun jáhkán, ahte geahppasabbot ja juohke láhkai buoret lea boazosátnin dáppe go boares Norrgas. Dat juo lea okta dainna buot stuorimus buriin, go dáppe suollagat eat leat. Mun bures douddan daid rehkegiid ja inge hálit šat daidda. Sávan maiddái ahte buot

sámit heaittášedje daid heajos meanuid. Dat Alaska šaddá vissa muhtun áigge geažis stuorra boazoeanan. Boazu lea dáppe leamaš hui diurras, gitta čuohte dollar rádjái (360 kr) le outta bohcco ouddas máksojuuvon. Dál lea dat hálbbon 50 dollar rádjái.

Amerihkálaččat maiddái liikojit herggiin vuodjit, muhto eanemusat adnojit beatnagat fievrun.

Telegráfa lea dál gárvánan gitta Kap Nome rádjái, ja fargga mii oážžut ruovdmátiidde. Dat streanggahis telegráfa maiddái dáppe adnojuuvo. Dat manná áimmu mielde álddagas fámuin St. Michal ja Nome gaskkas.

Anders A. Bahr.

Dieđut breavačálliid birra

Johan S. Tornensis r. Guovdageainnus 23.10.1857, j. Pilsboi 03.01.1931. Ovttas Mikkel J. Näkkäläin soai ásaheigga jagi 1897 boazodoalu Alaskai. Jagi 1901 son finadii Guovdageainnus. Ruovttoluotta Amerihkkái lei čeahci Nils Poul Xavier Tornensis, mielde. Son šattai báhppan.

Anders A. Bahr r. Guovdageainnus 24.12.1871 ja lei 1898 alaskamátkkálaččaid joavkkus. Son šattai oalle beakkánin go lei mielde doalvumin 3000 bohcco Davvi-Canadai. Johtin bisttii vihtta jagi. Go olbmot fárrejit amas guovlluide, de dávjá namma molsašuvvá nu ahte heive dan guvlui ja gillii mii doppe hubmojuvvo. Anders A. Bahras lei riegádannamma Anders Aslaksen Bær, mii rievddai ja šattai Anders A. Bahr, ja loahpas lei su namma rievdan Andrew Bahrii.

Gáldu: Sámit bálvulusas Alaskas. Solbakk. ČálliidLágádus. 2009.

Anders A. Bahr

Bargobihtát

1. Dološ breavaid ja čállosiid bokte sáhtta oahppat ollu dan áiggi birra go dat leat čállon. Loga breavaid dárkilit ja árvoštala maid dat mitalit dan áiggi birra go lea čállon.
2. Oza dieđuid golleroggama birra. Čális oanehaš fáktaartihkkala dan birra. Muite gáldokritihka.
3. Man boaris lei Anders A. Bahr go vulggii Alaskai?
4. Man boaris šattai John S. Tornensis?
5. Loga noveallačoakkáldagas: *The Son of the Wolf. 1900. Jack London*. Dárogillii jorgaluvvon 1987: *Ulvens sønn. Ansgar forlag*. Dán čoakkáldagas London čállá ja mitala golleroggama birra Alaskas loahpageahčen 1800-logu. Sáhtta lohkat nb.no (nasjonalbiblioteket) siidduin, govvejuvvon girjji. Ságastallet teavsttaid birra.
6. Loga eambo ja geahčat govaid sámi alaskamátkkolaččaid birra dán girjjis: *Sámit bálvalusas Alaskas. Solbakk. ČállidLágádus. 2009*.
7. Manin livččii du namma rievdat, jáhkát don, jos don fárrešit Amerihkkái?

1.

3.

4.

7.

